

ADAPTAČNÍ PROGRAM

MŠ Klobouky u Brna, příspěvková organizace

září 2023

Vstup dítěte do mateřské školy je významnou událostí nejen v životě dítěte, ale i v soužití celé rodiny. Děti, které se do té doby pohybovaly převážně v kruhu rodinném, najednou poznávají jinou společnost, nové kamarády i dospělé a nové prostředí. Musí se podřídít určitým pravidlům a už nejsou jen ony středem pozornosti. Některé děti se s touto změnou vyrovnávají snadno a s jistotou, jiné potřebují delší čas na přivyknutí nové situaci.

Cílem adaptačního programu je zmírnění obtíží při vyrovnávání se s novou neznámou situací a usnadnění zvykání si dětí na nové prostředí, kolektiv dětí a nové dospělé osoby. Vytvoření takových podmínek postupné adaptace, které usnadní dětem vstup do mateřské školy podle jejich individuálních potřeb.

Naším velkým přáním je, aby se děti cítily v mateřské škole spokojené a aby do ní chodily rády.

CO MŮŽETE JIŽ NYNÍ VYKONAT, ABY VSTUP DÍTĚTE DO MŠ BYL ÚSPĚŠNÝ A NENÁSILNÝ

- chodit s dítětem mezi děti, a to i tehdy má-li sourozence
- nechávat dítě na určitou dobu v péči jiného známého člověka; vyzkoušet si, jak prožívá odloučení (přespání u babičky, kamaráda); chodit s ním do nových prostředí
- zaměřit se na dovednosti sebeobsluhy (při stolování, oblékání, obouvání, hygieně)
- rozvrhnout čas tak, abyste na dítě nemuseli spěchat, má-li věci dělat samo
- udělat si čas na každodenní společnou chvíli u hry, na čtenou pohádku aj.
- během dne využívat možnosti si s dítětem povídat
- oceňovat, co se dítěti daří; jasně odmítnout nevhodné chování a vysvětlit proč (vysvětlit mu, co je vhodné a nevhodné chování)
- nastavit pravidla, trvat na jejich dodržování (a sami je dodržovat)
- vyvarovat se výhrůžek typu „Počkej, až budeš ve školce...!“, dítě se pak bude obávat školky předem; mluvit s dítětem o mateřské škole v pozitivním smyslu, nestrašit jej
- opatrně zacházet s vychvalováním školky, „jak tam bude všechno super!“; je nutné se držet reality a mluvit o tom, co asi všechno tam bude dítě moci dělat; vyhneme se tak vytvoření nereálných představ a následného zklamání

OSAMOSTATŇUJTE SVÉ DÍTĚ

CO BY MĚLO TŘÍLETÉ DÍTĚ UMĚT PŘED VSTUPEM DO MŠ

Chcete, aby se vaše dítě cítilo v mateřské škole dobře? Chcete mu usnadnit přechod z domova do kolektivu?

Máme pro vás několik základních informací:

Hygiena

- samostatně používat toaletu z vlastní iniciativy (dítě s plenkami nelze přijmout do MŠ)
- umýt si ruce mýdlem a samo se utřít do ručníku
- používat kapesník, vysmrkat se

Oblékání

- poznat si své oblečení
- obléknout se a svléknout s malou dopomocí dospělého
- obout a vyzout si boty (vázání tkaniček není do 5 let vyžadováno; ze začátku je lepší pořídit dítěti do školky boty na suchý zip či jiný způsob zapínání, který dítě samo zvládne)
- složit si svoje oblečení

Stolování

- držet lžici, umět s ní jíst
- pít z hrnku, ze skleničky
- při jídle sedět u stolu, udržovat čistotu

Komunikace a spolupráce

- říci, co chce, potřebuje
- dorozumívat se o běžných věcech s dospělými i dětmi
- znát základní pravidla slušného chování (pozdravit, poděkovat, poprosit)
- reagovat na pokyny učitelky, dodržovat kázeň
- poznat si svoji značku v MŠ
- snažit se uklízet si po sobě hračky
- odloučit se na chvíli od rodičů

Jiné dovednosti

- chodit, lézt, běhat a vůbec se samostatně pohybovat
- chodit za ruku po chodníku
- ujít kratší vzdálenost (cca 30 min.)
- zvládat chůzi po schodech s přidržováním se zábradlí

Pokud se Vám nepodaří u dítěte vytvořit návyk „poslechnout“ do 3 let, těžko jej to budete učit později.

SPOLUPRÁCE MEZI PEDAGOGY A RODIČI

- navázání vzájemné dobré spolupráce mezi pedagogy MŠ a rodinou je základní podmínka pro kvalitní spolupráci
- během adaptačního období je vhodné, aby rodiče sdělili učitelkám potřebné informace o vývoji svého dítěte, jeho zdravotním stavu a dalších specifikách, jež považují za vhodné sdělit v zájmu úspěšné adaptace dítěte

Adaptační plán

Adaptační plán je připraven na všech pracovištích MŠ Klobouky u Brna pro první dny dítěte v mateřské škole. Pro všechny třídy je stejný. Záleží na rodičích, zda využijí některé z možností našeho adaptačního plánu, neboť oni nejlépe znají své dítě, a ví, co potřebuje. Adaptační plán je přizpůsoben potřebám dětí, možnostem rodičů a podmínkám naší MŠ.

Proces adaptace:

- proces začíná již u zápisu do MŠ, kdy současně probíhá **den otevřených dveří**; rodiče si s dětmi mohou prohlédnout třídu, seznámit se s prostředím, režimem dne, s učitelkami apod.; při zápisu rodiče obdrží základní informace a příslušné formuláře
- vybrané **dny v červnu od 15:00 do 16:00** mají rodiče s dětmi přijatými do MŠ možnost pohrát si se svými dětmi v prostorách Modré třídy nebo na školním hřišti, rozpis se dozví rodiče u zápisu, popř. na webových stránkách MŠ (www.msklobouky.cz); rodiče i jejich děti si mohou prohlédnout prostory tříd, seznámit se s prostředím mateřské školy, pedagogickými zaměstnanci aj.
- poslední týden v srpnu se koná **informační schůzka pro rodiče nově přijatých dětí** (přesný termín schůzky bývá rodičům sdělen již při zápisu, popř. je aktuálně vyvěšen na webu mateřské školy, vývěsce před hlavním vchodem do MŠ a také vyhlášen místním rozhlasem); schůzka se týká informací o provozu školy, o platbách, o tom, jak připravit dítě na vstup do MŠ, o potřebném vybavení dětí do MŠ aj.; rodičům bývají zodpovězeny všechny dotazy týkající se nástupu dítěte do MŠ, popř. je možné domluvit individuální podmínky adaptace u konkrétního dítěte

- **v den nástupu:** první dny zajišťujeme posílením pedagogických pracovníků, tzn. dvě třídní učitelky přítomné ve třídě po celý den, za účelem nenásilného seznámení s dětmi, ale také možností zodpovězení jakýchkoliv dotazů rodičům, se kterými se na nás v první dny obracejí
 - samotný nástup dítěte do MŠ může mít několik fází, doba pobytu se prodlužuje v závislosti na stupni socializace dítěte (je možná domluva na možnost kratšího pobytu dítěte v MŠ):
 - 1. fáze – dítě zůstává v MŠ pouze na ranní činnosti (**odchází po svačině** před pobytem venku)
 - 2. fáze – dítě zůstává v MŠ na dopoledne (**odchází před obědem**)
 - 3. fáze – dítě **odchází po obědě**
 - 4. fáze – dítě **zůstává na spaní**
- bylo by dobré, aby malé děti nezůstávaly od počátku ve školce na odpolední odpočinek, aby všechny změny probíhaly postupně a plynule
- je možná domluva s rodiči na aktuální informaci o chování dítěte (telefonicky, posláním fotografie přes informační systém školy aj.)
- **časové období pro adaptaci je pro každé dítě zcela individuální** a mělo by vycházet především **z potřeb dítěte** (závisí na věku, psychickém vývoji i na povaze dítěte); standardní doba pro adaptaci je jeden až dva týdny, při větších obtížích může být po dohodě s rodiči adaptační doba prodloužena
- pokud se u dítěte objeví velké adaptační problémy, budeme hledat společné individuální řešení v zájmu dítěte

Poprvé v MŠ – co doporučujeme:

RANNÍ LOUČENÍ

- chod'te do školky včas, aby převlékání i loučení proběhlo v klidu
- dovolte dítěti, aby si s sebou vzalo do školky svou oblíbenou hračku (existence pevného bodu zmenšuje nejistotu a případný strach z neznámého prostředí); nebo fotografii Vaší rodiny (dítě má pocit, že Vás má stále u sebe)
- používejte konkrétní údaje o tom, kdy je vyzvednete (*po obědě, po svačině*; NE jen obecně jako *brzy, za chvíli, po práci* apod.)
- rozlučte se krátce, loučení NEPROTAHUJTE; někdy loučení představuje větší problém pro matku než pro dítě, proto ho zbytečně nestresujte

- dítě předejte osobně paní učitelce
- nikdy neodcházejte tajně, bez rozloučení
- nenechte se vyvést z míry pláčem dítěte, buďte rozhodní (je běžné, že dítě pláče, velmi často se uklidní hned po odchodu rodičů)
- když to bude vážnější, učitelky Vás o tom budou informovat
- je prokázáno, že maminky nesou odloučení od dítěte daleko hůře než dítě, daleko více se osvědčili tatínci
- ujasněte si, jak se k pobytu svého dítěte ve školce stavíte vy, děti dokážou velmi citlivě vycítit projevy strachu, nejistoty váhání u svých rodičů; pokud máte obavy z odloučení od dítěte a nejste skutečně přesvědčeni, že dítě do školky chcete dát, tak jej tam nedávejte
- buďte citliví a trpěliví

SPLŇTE, CO SLÍBÍTE

- nikdy neslibujte, co si nejste stoprocentně jistí, že splníte; jestliže dítěti slíbíte, že půjde domů po obědě – PŘIJĎTE!
- slíbíte-li dítěte odměnu – PŘINESTE JI!
- informujte své dítě o tom, kdo a kdy ho z MŠ vyzvedne

VYPRÁVĚJTE SI O ŠKOLCE

- vyprávějte si o tom, co dítě ve školce prožilo, s čím si hrálo, jaké má kamarády, co jedlo, jak se kdo jmenuje aj.
- ujistěte dítě, že je do školky neodkládáte, každý má své povinnosti, vy práci, vaše dítě školku; je to důležité pro upevnění vztahů k mateřské škole, a také k prohloubení Vašich vztahů s dítětem
- dítě bude mít radost, že se o dění v MŠ zajímáte, podpoří to jeho úsilí v MŠ
- dítě za zvládnutý pobyt ve školce pochvalte
- komunikujte s učitelkou; možná se dozvíte, že když ze školky po nervy drásající scéně odejdete, Vaše dítě se rázem uklidní a jde si spokojeně hrát
- pozitivně dítě motivujte
- neříkejte doma dítěti, že chápete, jaké to muselo být strašné, vydržet takovou dobu bez maminky, ALE vyzdvihněte jeho pěkné zážitky

RADY PRO RODIČE

- buďte důslední a nenechte se obměkčit; když už jednou rozhodnete, že půjde dítě do školky, nedejte se přemluvit a trvejte na svém
- nestrašte své dítě školkou
- za problémy s přivykáním je v žádném případě netrestejte
- netvrďte dítěti cestou do školky, že jdete na procházku, k lékaři a nepodávejte dětem nepravdivé informace o tom, v kolik hodin je přijedete vyzvednout
- neopakujte dítěti pořád dokola, že má být hodné
- paní učitelky přihlíží vždy k individuálním potřebám každého dítěte a svým profesionálním přístupem a jsou připraveny Vám pomoci, podat potřebné informace, případně Vám poradit, co by pro vaše, dítě bylo v rámci snadné adaptace nejvhodnější; neváhejte proto být s nimi v kontaktu a kdykoliv se zeptat, co Vás zajímá

ADAPTACE DĚTÍ s odlišným mateřským jazykem (OMJ) nebo narušenou komunikační schopností

Jaké jsou základní předpoklady, aby bylo dítě v MŠ ve fyzické i psychické pohodě?

Nejdříve je potřeba pamatovat na naplnění základních fyziologických potřeb dítěte, ale také na potřebu bezpečí a přijetí (je velice důležité, aby dítě úspěšně prošlo adaptací). V případě těchto dětí je třeba dbát na základní porozumění (např. prostřednictvím komunikačních kartiček). Až když má dítě v mateřské škole naplněné potřeby, může rozvíjet své vývojové kompetence.

Podstatou úspěchu zapojení dítěte s OMJ či narušenou komunikační schopností do kolektivu je nejen klima třídy, vytvoření pocitu důvěry k učiteli, ale zároveň přijetí každého jednotlivého dítěte s jeho specifiky. A to je naším velkým pedagogickým úkolem.

PRINCIPY PRÁCE S DĚTMI V MŠ

- **NÁZORNOST**

Využívat názornosti ve všech jejích podobách. Zadání úkolu doprovázet názornou ukázkou, k povídání v kruhu zvolit méně abstraktní téma a doprovodit ho ilustračními materiály, při představování týdenního tématu si vzít na pomoc obrazovou encyklopedii, k představení denního režimu využívat kartičky aj.

- **OPAKOVÁNÍ**

Nová slova dítě potřebuje slyšet mnohokrát, aby si je skutečně zapamatovalo. Mít s dětmi trpělivost a také mít na paměti, že pasivní slovní zásoba dalece přesahuje tu aktivní. Neustále si ověřovat porozumění řečenému, nespolehat se na to, že dítě napodobuje svoje vrstevníky, ale pomocí cílených otázek zjišťovat, jestli skutečně rozumí tomu, co říkáme.

- **ZJEDNODUŠENÍ JAZYKA**

Mluvit na děti pomaleji, v kratších jednoduchých větách (nikoliv jednoslovně!). Dávat důraz na pečlivou a korektní výslovnost. Zadávat instrukce stručně a jasně. Výroky v daných situacích opakovat stále stejnou formou.

- **VYUŽÍVÁNÍ NEVERBÁLNÍCH PROSTŘEDKŮ**

Pro snazší pochopení využívat mimiku, živou gestikulaci a výraznou intonaci řeči. Výraznou modulací hlasu lépe získat pozornost dětí.

- **INDIVIDUALIZACE A DIFERENCIACE NÁROKŮ NA DĚTI**

Zohlednit individuální, osobnostní či národnostní specifika dítěte. Zadáváním úkolů či otázek v závislosti na jazykové úrovni dítěte mu dávat šanci zažít si úspěch a být spokojené samo se sebou.

- **KONTEXTOVÉ ZAPOJENÍ A KOMENTÁŘ AKTUÁLNÍHO DĚNÍ**

Snažit se vyjadřovat v kontextu a k dané situaci; komentovat dítěti aktuální dění ve třídě, aby se cítilo více zapojeno a řeč byla cílena přímo na něj.

- **PŘÍPRAVA DĚTÍ NA ČINNOST PŘEDEM**

Pokud je na programu dne činnost, která by mohla být pro děti s OMJ či narušenou komunikační schopností těžko uchopitelná, vyčlenit si během volné hry dětí čas a tyto děti na řízenou činnost připravit. Pomocí kartiček a obrázků seznámit děti s neznámou slovní zásobou (př. 5 hlavních slov, která se budou ve hře či příběhu opakovat nejčastěji) a připravit je na pokyny nebo pravidla hry.

- **SKUPINOVÉ ČINNOSTI A CENTRA AKTIVIT**

Při práci ve skupinách se lépe ověřuje porozumění. Jako podpůrný prostředek využívat jiné dítě (které může dítěti s OMJ či narušenou komunikační schopností ukazovat, co má dělat) nebo asistenta pedagoga. Možnost vyzkoušet si ve dvojici s kamarádem kooperativní výtvarnou či pracovní činnost obohacuje bez rozdílu všechny děti a zlepšuje klima celé třídy.

- **STŘÍDÁNÍ A ROZMANITOST ČINNOSTÍ**

Využívat krátké aktivity (do 5 minut) a střídat aktivní a pasivní činnosti s různorodým zaměřením (hudební, výtvarné, pohybové...).

- **SMYSLOVOST A HRAVOST**

V předškolním věku děti potřebují vnímat všemi smysly, aby se něco naučily. Učí se nápodobou a hrou. Pozitivní emoce a intenzivní prožitek jsou předpokladem dlouhodobého upevnění nově nabyté znalosti. Všechna tato věkově podmíněná kritéria mít na paměti při přípravě aktivit pro děti s OMJ či narušenou komunikační schopností.

- **MOTIVACE A POCHVALA**

Dítě za jeho pokusy o komunikaci a individuální pokroky chválit. Vytvářet pozitivní vztah k jazyku, jehož jsme zprostředkovatelem. Zároveň budovat vztah s dítětem a utvářet jeho pozitivní sebehodnocení.